

postavení nosili košile ze surového bledě žlutého hedvábí nebo z bílé bavlněné tkaniny. Někdy nosili muži ještě vestu nebo krátký kabátek s dlouhými rukávy. Muži nosili kalhoty šité z ovčí vlny, ovčí kůže, hrubší bavlněné tkaniny nebo hedvábí. Tradiční kalhoty se skládaly ze dvou obdélníkových kusů látky, které byly v pase upevněny páskem. Nesešité nohavice jen ležely přes sebe, od poloviny stehem splyvaly dolů a přivazovaly se pod kolena pásky. Muži si někdy oblékali spodní kalhoty z tenké vlny nebo bavlny, jinak spodní prádlo většinou nenosili.

U pasu nejčastěji mívali pověšena křesadla s pazourkem, šidla pro případ opravy bot na cestách, antilopí růžek na rozvazování uzlů, nože a tabatěrky. Muži i chlapi nosili za pasem také nože a v dřívějších dobách i meče.

Mušské pokrývky hlavy se lišily oblast od oblasti a podle společenských tříd. Šily se z různých materiálů, například z kůže, plsti a kožešiny, často liščí nebo králíčí. Zdobily je různé stuhý, prýmký, výšivky nebo batiky.

Muži i ženy nosili většinou vysoké boty s plstěnou podešví a mírně zvednutou špičkou. Holínka byla sešita ze tří širokých pruhů kůže nebo látky. Svršek byl z barevné tkané látky, která většinou ladila s lemy na *čhupě*. Používala se často červená, zelená a modrá. Vzadu byly boty otevřené a přichycovaly se k noze pomocí tkaniček.

*** Tibetské panenky v tradičním oděvu ***

Co nosily Tibetanky?

Ženy v některých oblastech nosí stejnou *čhupu* jako muži, nechávají ji však splyvat až k zemi a přepásávají ji páskem. Dámská *čhupa* se šila z černé či bílé vlněné tkaniny, bohatší ženy nosily hedvábnou. *Čhupy* pro slavnostní příležitosti se vyráběly s pestrými barvami a vzory, které se dovážel z Číny.

Dámská *čhupa phume* lemovalo hedvábí. Na obyčejnější vlněné tkaniny s nebo potiskem. neměly rády příliš

*** Tibetské dívky – Miss Tibet 2004 ***

z jemného brokátu květinovými vzory, který bez rukávů se nazývá Dražší *čhupa phume* nebo vydří kůže. se našivaly pruhy různými vzory, batikou. Tibetské ženy prý světlé barvy,

a tak většinou převažovaly tmavší odstíny. Od poloviny 20. století se začaly objemné dámské *čhupy* nahrazovat přiléhavějšími, které zdůrazňovaly linii postavy.

Dámská spodní košile se podobala pánské, měla však našitý malý límeček a klopy. Košile neměla knoflíky ani jiné zapínání, přední díly se přes sebe pouze volně položily. Ženy nosily také spodničku, již tvořila jednoduchá plátěná sukně. Svrchní blůza měla dlouhé rukávy, které se zahrnovaly. Běžně si lidé šili blůzy z indické bavlny a ti majetnější z lehkého indického nebo čínského hedvábí. Při svátečních příležitostech si jich ženy oblékaly několik najednou, každou jiné barvy. Díky zahrnutí rukávů bylo vidět jednotlivé vrstvy blůz.

Pláštěnky a různé přehozy přes záda se nosily především v západním Tibetu. Byly vyrobeny z vlněné tkaniny nebo z kůže. Většinou hrály pestrými barvami a zdobily je různé motivy, například geometrické tvary.

Téměř na celém území Tibetu s výjimkou nomádským obyvatelstvem nosí ženy zástěru *pangdän*. Má obdélníkový tvar a sahá přibližně do půlky lýtek. Buď se vzadu zavazuje na uzoučký pásek nebo se k šatům připíná kovovými sponami, které bývají umělecky zpracované a zdobené korály a tyrkysy. Zástěry se šijí ze speciální doma tkané látky. Velmi výrazné jsou úzké vodorovné proužky jasných barev, například červené, růžové a žluté. Jiný typ zástěry může být i z těžkého hedvábí nebo lehké vlněné tkaniny. Zdobení, barvy a motivy jsou vždy charakteristické pro danou oblast. U pasu nosily ženy nožík, manikúru, zrcátko, háček kotkovitého tvaru a jiné ozdoby. Přívěšky bývaly ze stříbra nebo mědi.

Ženy nosily pokrývky hlavy z podobných materiálů a podobných tvarů jako muži. Měly v oblíbenosti i šátky různých barev a vzorů. Výrazné a rozmanité byly také jejich účesy. V severovýchodním a východním Tibetu se vlasy zaplétaly do množství copánků, které doplňovaly polodrahokamy, zdobené textilní pásy nebo stříbrné spony. V centrálním a západním Tibetu se vlasy vplétaly do dřevěných konstrukcí potažených látkou a pošitých polodrahokamy.

*** Ženský oděv – čhupa phume, blůza a zástěra ***

oblastí s převážně

ORIENTační list – Speciál 10/3 Tibetský tradiční oděv

Zdroje

An Xu, Li Yong: Tibetan Costume and Ornaments, China Intercontinental Press, Peking 2002.

Costumes and Ornaments, Chongqing Publishing House, Chongqing 2001.

Cybikov, G. C.: Cesta k posvátným místům Tibetu, Nakladatelství Vyšehrad, Praha 1987.

Gyaltso, L.: Tibetské odívání I, in Tibetské listy, č. 38, Lungta, Praha 2010.

Gyaltso, L.: Tibetské oděvní doplňky – pokrývky hlavy, in Textil v muzeu, Technické muzeum v Brně, Brno 2010.

Roth, H., Ronge, V.: Katalog der tibetischen und mongolischen Sachkultur, Otto Harrassowitz, Wiesbaden 1989.

The Clothing & Ornaments of China's Tibetan Nationality, Beijing Publishing House, Tibetan People's Publishing House, Beijing, Lhasa 2002.

Text: Lenka Gyaltso

Grafická úprava: Tashi Gyamtso

Co nosili Tibetané?

Mužský svrchní oděv se nazývá *čhupa*. Dlouhý volný kabátec se podkasává, aby sahal přibližně ke kolenům. Svazuje se poměrně širokým a dlouhým páskem, který se několikrát otáčí kolem těla. Uvazuje se většinou pod úrovní pasu, na bocích nebo níže.

Obyčejná *čhupa* bývá z černé či bílé tkaniny z ovčí vlny nebo z ovčí kůže. Ti nejmichdší mívají *čhupu* zhotovenou z látky utkané z jačí srsti nebo ušité z kozí kůže. Kožená *čhupa* může být z kůže pouze hrubě vydělané, nebo naopak zdobená barevnými, například malovanými vzory. Ve Lhase se za chladného počasí také nosí *čhupy* z těžké vlny nebo z vydělané ovčí kůže potažené jemnou brokátovou či vlněnou látkou.

oblékali hedvábné brokátu. Barva se postavení, nejčastěji červené a modré. bývala velmi na prsou prostor který Tibetanům Jeden rukáv *čhupy* se nosí většinou svlečený a visí vzadu. Pokud jsou svlečeny oba rukávy, zavazují se kolem pasu.

Spodní košile bývala z bílého plátna, měla dlouhé široké rukávy a sahala do pasu. Základ jednoduchého střihu tvořil obdélník, který se sešil na vnitřní straně rukávů a po stranách. U pánské košile byl u krku našit stojací límeček. Muži vyššího společenského

*** Tibetští mladíci ***

Tibetští úředníci si *čhupy* z atlasu nebo lišila podle jejich šlo o odstíny žluté, Protože *čhupa* objemná, vznikl nazývaný *amthag*, sloužil jako kapsa.

*** Mužský oděv – čhupa a košile ***

© Lektorské oddělení Sbírký orientálního umění Národní galerie v Praze, palác Kinských, Staroměstské nám. 12, 110 15 Praha 1. Informace o pořadech a jejich rezervace na e-mailu asiaedu@ngprague.cz, na telefonním čísle +420 222 315 205, na internetových stránkách <http://www.ngprague.cz/cz/11/sekce/doprovodne-programy/> a v pražských kulturních přehledech

